

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Gezamenlijke aanpak gemeenten – sociale partners periode 2009 – 2010

1. Arbeidsmarkt vraagt om meer samenwerking gemeenten en sociale partners

De VNG en centrale werkgevers -en werknemersorganisaties hebben gezamenlijk belang bij het zo veel mogelijk mensen aan het werk houden, langdurige werkloosheid te vermijden én kansen te blijven bieden aan mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Zij menen dat er op korte termijn maatregelen nodig zijn om de kansen die de arbeidsmarkt ook in deze fase van de crisis nog biedt, op te pakken. Juist een gezamenlijke inspanning kan bijdragen aan het dempen van de effecten van de crisis.

Hoewel het primaat voor een aantal van deze activiteiten bij sociale partners ligt, is een actieve inzet van gemeenten noodzakelijk. De knelpunten en kansen van de arbeidsmarkt treden vooral op regionaal en lokaal niveau op. De succesvolle werking van de arbeidsmarkt is daardoor mede afhankelijk van de inzet van decentrale partijen zoals gemeenten. Naast de inzet die gemeenten en sociale partners vanuit eigen verantwoordelijkheden plegen, kan meerwaarde worden bereikt door die inspanningen op elkaar af te stemmen. De samenwerking die dit vraagt, zal de basis leggen voor een structureel betere samenwerking tussen gemeenten en sectoren op regionaal en/of lokaal niveau. Wij zullen de negatieve gevolgen van de economische crisis op de arbeidsmarkt niet volledig kunnen wegnemen, maar hebben wel de ambitie om de voorspelde stijging van de werkloosheid en beroep op de sociale vangnetten van gemeenten, te doen matigen.

In het Sociaal Akkoord en de Kabinetsmaatregelen van 25 maart jl. is op veel arbeidsmarktgerelateerde onderwerpen richting gegeven. Veel van die afspraken moeten nog nader worden uitgewerkt. Waar mogelijk trekken de VNG en sociale partners daarin samen op. Tevens zullen zij gezamenlijk bevorderen dat landelijke arrangementen daadwerkelijk gebruikt worden op decentraal niveau. In de regio zal het succes van die arrangementen zich moeten bewijzen. In het hierna volgende kader geven wij suggesties voor een nadere richting aan de vele activiteiten die op regionaal en lokaal niveau worden opgezet. Dit kader gaat uit van commitment van partijen in de regio en de wil van partijen om afspraken te maken. Werkende weg kan worden vastgesteld welke aanvullingen noodzakelijk zijn. De VNG en sociale partners vinden het tegen de achtergrond van de intensievere samenwerking van belang periodiek bestuurlijk te overleggen over algemene ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de effectiviteit van de nu voorgestelde maatregelen. De Raad voor Werk en Inkomen wordt nadrukkelijk betrokken bij de implementatie en monitoring van de plannen in dit kader.

2. Arbeidsmarkt maatregelen

a) Investeren in werkgelegenheid

Gemeenten kunnen door het naar voren halen van toch al geplande investeringen de (lokale-regionale) economie stimuleren en daarmee de werkgelegenheid bevorderen. Uit een inventarisatie van de VNG bleek dat gemeenten in de periode 2009-2010 circa € 2 miljard aan projecten zouden kunnen uitvoeren. Het betreft maatregelen waarvan op korte termijn resultaten te zien zijn. Partijen verwachten dat vooral de bouwsector, zowel grote én kleine bedrijven en zelfs ZZP-ers, daarvan kunnen profiteren. In hun slipstream zullen vele andere bedrijven meeliften. Daarbij moet worden bedacht dat gemeenten te maken hebben met aanbestedingsrichtlijnen. De versnelling van de geplande investeringen zal vooral effect gaan hebben in 2010. Gemeenten worden momenteel ook geconfronteerd met een uitval van financiële bijdragen van werkgevers voor maatschappelijk nuttige projecten en toeristische evenementen. Het op peil houden van die werkgeversbijdragen kan ook gunstige effecten op de lokale en regionale werkgelegenheid hebben.

Partijen vinden dat gemeenten een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het op peil houden van lokale werkgelegenheid. Waar mogelijk moet uitvoering worden gegeven aan de geïnventariseerde projecten van gemeenten. Te overwegen valt om gemeentelijke aanbestedingsregels zodanig aan te passen om extra voortvarendheid te kunnen betrachten. Bij de uitvoering van de investeringen kunnen kansen worden gecreëerd voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, stageplekken voor jongeren en andere kwetsbare groepen zoals SW en Wajong. Gemeenten kunnen Social Return On Investment toepassen bij aanbesteding. Werkgevers worden opgeroepen vacatures te melden.

b) Zorgen dat mensen aan het werk kunnen blijven

De sociale zekerheid biedt mogelijkheden om werknemers en werkgevers te faciliteren bij het behouden van vakmanschap. Dit in de verwachting dat dit een tijdelijke overbrugging zal zijn in geval er een tijd geen of minder werk beschikbaar is. De minister van SZW heeft per 1 april 2009 een regeling deeltijd WW in het leven geroepen. Die regeling is nog onderwerp van gesprek tussen sociale partners en kabinet. Daarnaast zal bij dreigend ontslag in veel gevallen sprake zijn van een sociaal plan en preventieve voorzieningen van het UWV. Er is dus een scala aan instrumenten beschikbaar om werkloosheid te voorkomen. Gemeenten hebben een direct belang bij de acties die op dit vlak anderen inzetten, namelijk het voorkomen van grote instroom in de WWB, toename gebruik andere voorzieningen en beroep op minimabeleid en schuldhulpverlening. Hoe beter sociale partners hun werk (kunnen) doen, hoe gunstiger het perspectief voor gemeenten.

Mede vanuit dit belang kunnen gemeenten waar nodig een aanvullende stimulerende rol spelen bij VWNW. Gemeenten beschikken over re-integratiemiddelen, onderdeel van het recent ingevoerde Participatiebudget dat nieuwe mogelijkheden biedt ter bevordering van participatie. Niet alleen voor uitkeringsgerechtigden maar ook werknemers en nuggers; in feite voor alle burgers van de gemeente. Partijen verwachten daarnaast ook van anderen een inzet en willen samen met hen acteren. Het gaat om de sector onderwijs, het UWV en de landelijke overheid

Partijen vinden dat gemeenten een rol kunnen spelen bij het voorkomen van werkloosheid en het steunen van prille werklozen bij het vinden van een andere baan (van werk naar werk). Als tegenprestatie mogen gemeenten verwachten dat ook mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en andere kwetsbare groepen profiteren van die inzet (o.a. trek in de schoorsteen). Indien de lokale financiële situatie dat toestaat, zouden gemeenten de beschikbare middelen ruimhartig kunnen inzetten en eventuele niet gebruikte middelen uit voorgaande jaren hierbij betrekken. Het inzetten van gemeentelijke middelen, in samenhang met middelen van sociale partners en anderen, moet een multiplier resultaat opleveren. Gemeenten zetten daarbij ook in op het ondersteunen van het organiserende vermogen.

c) Gebruik maken van kansen op de arbeidsmarkt

Een sectorale analyse van de arbeidsmarkt voor de komende paar jaar wijst uit dat er vacaturekansen blijven ontstaan in sectoren, regio's en specifieke beroepen. Er zijn kansen voor recente werklozen en voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Op regionaal en lokaal niveau zouden meer

werkzoekenden moeten worden gestimuleerd zich te laten omscholen naar een beroep in een meer sector die op langere termijn betere loopbaanperspectieven biedt. Een goede en betrouwbare analyse van de regionale en sectorale arbeidsmarkt is daarvoor onontbeerlijk. De Stichting van de Arbeid heeft recent een analyse gemaakt van aanwezige vacature in sectoren en het UWV zal vanaf 1 mei 2009 maandelijks regionale arbeidsmarktgegevens publiceren. De opdracht voor sociale partners en gemeenten en UWV is om op regionaal niveau in gezamenlijkheid te stimuleren dat tekort en overschot sectoren op elkaar inspelen. Voorzienbaar is dat langer durende scholing noodzakelijk zal zijn. Ervan uitgaande dat werkgevers (zeker als dit vraaggericht wordt georganiseerd) baanintenties afgeven aan gemeenten, moet de kans worden gegrepen te investeren in het toeleiden van groepen werkzoekenden naar kansrijke sectoren. Punt van aandacht is de aanwezigheid van passende scholingsfaciliteiten bij bekostigde en private scholingsorganisaties. Een ander punt van aandacht vormt de inkomenspositie van werknemers en werkzoekenden tijdens de (om)scholing.

Partijen bevelen aan op vraaggerichte wijze invulling te geven aan het omscholen naar kansrijkere sectoren. Meerwaarde kan worden bereikt indien de voorzieningen die in sectoren worden gecreëerd ook kunnen worden gebruikt voor kwetsbare groepen, SW-ers en gemeentelijke cliënten. Gemeenten kunnen dit via cofinanciering bevorderen.

d) jongeren op de arbeidsmarkt/voorkomen langdurige jeugdwerkloosheid

Jongeren zullen het de komende tijd extra moeilijk krijgen om een plek op de arbeidsmarkt te veroveren of behouden. De primaire oplossing is dat zoveel mogelijk jongeren worden aangezet tot het verder doorleren. Het verhogen van het algehele kwalificatieniveau van jongeren is met het oog op de toekomstige kenniseconomie ook een wenselijke inzet. Daarnaast moet ervoor worden gezorgd dat jongeren in het middelbaar beroepsonderwijs een diploma kunnen behalen, dat jongeren die de komende maanden hun beroepsdiploma halen daadwerkelijk het vakmanschap in de praktijk kunnen brengen. Er bestaat momenteel al een nijpend tekort aan stageplaatsen waardoor het risico bestaat dat veel jongeren hun diploma niet kunnen behalen. Ook is er een groep jongeren die nu na enige jaren te hebben gewerkt hun baan verliest en gemeenten hebben te maken met een harde kern moeilijk plaatsbare jongeren.

Het kabinet heeft in het coalitieakkoord extra geld beschikbaar gesteld voor jeugdwerkloosheid. Op dit moment is niet duidelijk hoe die gelden zullen worden ingezet en welke aanvullende middelen aangewend kunnen worden. Het nog te verschijnen actieplan van het kabinet tegen de jeugdwerkloosheid zal daarover mogelijk meer duidelijkheid verschaffen. Denkbaar is dat er voor jongeren arrangementen worden gecreëerd waar verschillende geldstromen kunnen worden gebundeld om de 250 miljoen op een hoger plan te trekken. Die arrangementen kunnen onder andere door cao partijen worden benut en geïmplementeerd. Gemeenten zullen samen met de sector onderwijs een belangrijke rol vervullen om een sluitende aanpak/en aanbod voor jongeren te verwezenlijken. De jeugdwerkloosheid zal vooral op regionaal- en met name lokaal niveau moet worden bestreden. Landelijke faciliteiten en arrangementen moeten op lokaal niveau daadwerkelijk effect sorteren. Dat vraagt om combinaties van geldstromen van de verschillende stakeholders. Denk aan stagevergoeding werkgevers, O en O fondsen, gemeentelijke gelden en ESF.

De VNG en sociale partners zullen dit thema in de tweede helft van mei nogmaals verkennen en bezien hoe landelijke arrangementen in de regio kunnen worden toegepast en welke samenwerking dat vraagt tussen gemeenten en sociale partners. Mogelijk zijn landelijke flankerende afspraken hieraan dienstig.

e) Ondersteuning Zelfstandigen zonder personeel

Zelfstandigen zonder personeel die door wegval van opdrachten onvoldoende inkomen hebben kunnen een beroep doen op voorzieningen van gemeenten. Bijvoorbeeld voor borgstelling voor leningen, of voor inkomensaanvulling. Het aantal ZZP-ers dat zich bij gemeenten meldt als gevolg van de crisis neemt gestaag toe. In een aantal gevallen is er sprake van een tijdelijke vraaguitval. Het is zaak dat ook ZZP-ers hun vakmanschap kunnen blijven behouden. Partijen vinden het gewenst dat de fiscale regeling scholingsaftrek voor deze categorieën wordt bezien. Verder is punt van aandacht dat de gepleegde investeringen

(bedrijfskapitaal) van ZZP-ers door strenge eisen van uitkerende instanties verloren kunnen gaan, waardoor een eventuele doorstart wordt belemmerd. Dit vraagt om een wijziging van de WWB. Overigens zouden ZZP-ers ook gebruik kunnen maken van de voorzieningen die gemeenten aan zogeheten nuggers ter beschikking stellen.

Partijen willen in gezamenlijkheid maatregelen nemen om te voorkomen dat ZZP'ers in de bijstand komen en/of het bedrijfskapitaal moeten 'opeten'. Partijen zullen hierover de komende tijd verder overleggen.

3. Financiering en implementatie

Het komt er de komende tijd op aan de landelijke kaders op het juiste schaalniveau te laten uitvoeren. De grote winst zal optreden als sectoren/ branches en partijen in de regio elkaar goed weten te vinden en effectieve(re) samenwerking weten te verwezenlijken. De VNG meent dat de betrokken wethouders daar een actieve rol in moeten spelen.

Zwaluwstaarten publieke en private (sector) gelden

Sociale partners zetten in op een regionale inzet van middelen die via cao's beschikbaar komen. Zij sluiten hiervoor aan bij de regio's die ontstaan bij de grote LWI vestigingen en bij de mobiliteitscentra. Geconstateerd is dat een verdere vertakking door sectoren naar subregios of gemeenten onhaalbaar is. Opleidingsgeld en cao middelen van sectoren zullen waar mogelijk op regionaal niveau gebundeld worden en via vraaggerichte projecten bij de (tijdelijke) mobiliteitscentra en de grotere LWI vestigingen, voor het voetlicht worden gebracht. Het gaat hier om substantiële budgetten. Hiermee zullen onder andere de O en O fondsen meer in het vizier van gemeenten kunnen komen en via cofinanciering met gemeentelijke middelen tot arbeidsmarktstimulansen leiden.

Deze koppeling van publieke en private middelen kan leiden tot een sterke prikkel om tot regionale samenwerking in grotere verbanden te komen. Naar verwachting zullen gemeenten meer geprikkeld worden om gemeenschappelijk op te trekken op regionaal niveau. Anders gesteld, gemeenten die meedoen met het arrangement kunnen vervolgens profiteren van de inzet. Het gaat hier om regionale samenwerking, waarbij de uitvoering op lagere niveaus in regio's kan plaatsvinden en zonodig behouden kan blijven. De beweging van sectoren naar grotere regio's impliceert niet dat een exclusiviteit voor grotere regio's ontstaat. Partijen menen dat de grotere regionale afspraken behulpzaam zullen zijn om ook op lokaal niveau tot zaken te komen tussen lokale arbeidsmarktpartners.

Meerwaarde van grotere regionale verbanden kan ook worden bereikt als publieke instanties zoals gemeenten beschikbare middelen gemeentee overstijgend niveau weten te bundelen. Zo zouden gemeenten kunnen besluiten een beperkt deel van het Participatiebudget in te zetten voor regionale projecten voor specifieke doelgroepen. Partijen zien meerwaarde in fondsvorming tussen gemeenten, om zodoende samen met sectoren bredere initiatieven te kunnen nemen. Partijen gaan daarbij uit van vraaggerichte projecten met cofinanciering (en dus inbreng van sectorale gelden). Ook de middelen van het ESF kunnen daarbij worden betrokken. Voor zowel gemeenten als sociale partners ligt hier een opdracht om duidelijke aanspreekpunten te organiseren: wie kan met wie zaken doen. Voor wethouders geldt de opdracht om in regionaal verband te organiseren dat er één aanspreekpunt voor de sectoren zal zijn.

Sociale partners, sectoren en branches organiseren vraaggerichte projecten op grotere regionale niveaus. Gemeenten worden opgeroepen samenhang in hun inzet te realiseren en zich ook op dat niveau te verbinden. Indien sectoren hun bijdrage leveren, zouden gemeenten een relevante bijdrage moeten kunnen leveren. Regionale fondsvorming kan daarbij meerwaarde opleveren. De methode van cofinanciering is een goede manier om invulling te geven aan de samenwerking tussen sectoren en gemeenten. Gemeenten kunnen voorwaarden verbinden aan de financiering zoals aandacht voor kwetsbare groepen. Via een gezamenlijk werkplan arbeidsmarktbeleid voor de komende periode kan invulling worden gegeven aan de noodzakelijke samenwerking.